

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ. ОНОМАСТИКА

УДК 81'37 (038)

DOI: 10.31651/2226-4388-2025-38-8-14

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В МОВІ УКРАЇНСЬКИХ МАСМЕДІА

*Т. М. Левченко, доктор філологічних наук, професор кафедри
української лінгвістики та методики навчання,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Україна)*

e-mail: levchenko5020@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4275-7701>

У статті йдеться про те, що висвітлення перебігу російсько-української війни насичує тексти засобів масової комунікації новими лексемами, аналіз яких дає змогу робити висновки про вплив збройного конфлікту на сучасну українську мову; зазначено, що тенденція до поповнення мови військовою лексикою завжди була актуальною, але в роки російсько-українського протистояння обсяг новацій і швидкість їхнього проникнення в мову помітно зросли за рахунок неологізмів. Зреалізовано спробу проаналізувати зміни в лексичній системі, що відбуваються під впливом низки екстра- та інтралінгвальних чинників; узагальнено тенденції до змін у словниковому складі; встановлено, що перебіг війни впливає на лексику, яка постійно змінюється. Зазначено, що для сучасного масмедійного простору характерні активізація військової лексики, входження в його тексти військових неологізмів, розвиток семантики слів і словосполучень, актуалізація вокабуляру часів Другої світової війни, а також упровадження в тексти засобів масової комунікації воєнного сленгу. Встановлено, що більшість військових лексем запозичено з джерел міжнародної термінології, що є відображенням стійкого розвитку й удосконалення військової науки, озброєння та бойової техніки; у військовій сфері української мови переважають запозичення, кальки та аббревіатури з англійської мови. Обґрунтовано, що військова лексика асимілюється в тексти спортивного та політичного дискурсів, що допоможе розкрити й уточнити проблематику розвитку сучасної української мови під впливом соціальних чинників.

Ключові слова: військова лексика, актуальні мовні тенденції, екстралінгвальні чинники, аббревіатури, запозичення, трансформації, мова засобів масової комунікації.

Актуальність дослідження. Неологізми виникають у сучасній українській мові як відповідь на соціально-культурні зміни, технологічний прогрес та потреби комунікації, інтегруючись у лексичну систему через процеси запозичення, словотворення або семантичної деривації. Динаміка лексичних змін є постійним процесом у мові, що відображає взаємодію внутрішніх лінгвістичних тенденцій та зовнішніх соціально-культурних чинників, зумовлюючи появу, зникнення або зміни значень лексичних одиниць із плином часу. Сучасні геополітичні конфлікти, технологічний прогрес у військовій сфері та еволюція тактик ведення бойових дій – визначальні чинники динамічного функціонування нових військових лексем, що відображають актуальні виклики та реалії збройних протистоянь.

Російсько-українська війна, що триває, стала потужним каталізатором для появи значної кількості нових лексем у мові сучасного масмедійного простору. Одним із

найпомітніших наслідків цієї трансформації є стрімке зростання й інтеграція військової лексики в повсякденний медіадискурс. Цей феномен виходить за межі простого інформування про бойові дії, торкаючись культурних, соціальних та психологічних аспектів життя суспільства. Нова військова лексика не лише відображає реалії конфлікту, але й активно формує сприйняття подій, впливає на суспільні настрої та конструює національну ідентичність.

Військова лексика – це динамічна система, яка постійно поповнюється новими термінами, запозиченнями, аббревіатурами та переосмисленими словами. Дослідження цих процесів збагачує лінгвістичні знання, дає змогу відстежувати вплив екстралінгвальних чинників на розвиток мови та виявляти інновації в її системі.

Отже, дослідження нової військової лексики в мові масмедіа є не лише актуальним, а й важливим для розуміння сучасних суспільних процесів, ролі медіа в них та розвитку української мови загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські та зарубіжні мовознавці неодноразово аналізували неологізми, зокрема й у військовому дискурсі, цій темі присвячено значну кількість наукових розвідок. Деякі лінгвісти розглядали військову лексику як допоміжний матеріал історичного, археологічного та етимологічного характеру, інші – досліджували її на певному хронологічному зрізі. Сучасні дослідники розглядають військові одиниці в різних аспектах, здебільшого пов'язаних з основними тенденціями розвитку української мови.

На особливу увагу заслуговують праці мовознавців, у яких військову лексику досліджено з погляду семантики, стилістики, семіотики, лінгвокультурології, когнітології, соціолінгвістики (І. Литовченко [4], Т. Левченко [10], М. Навальна [3; 10], Г. Наконечна [5], Н. Костусяк [3; 10], В. Олексенко [10], Н. Яценко [9]). Понад те, в останні роки неабиякої популярності набувають дослідження, присвячені аналізу функціонування військової лексики в різних дискурсах: літературному, політичному, масмедійному та ін. Особливий інтерес на сьогодні викликає функціонування нової військової лексики в мові масмедійного простору та створювана за допомогою військових лексичних одиниць інформативність, виразність і образність.

Метою статті є аналіз особливостей функціонування нової військової лексики в мові сучасних засобів масової комунікації.

Методи дослідження. Досягнення мети зумовило використання таких методів: описового (для аналізу й інтерпретації дібраного фактичного матеріалу, вияву тенденцій розвитку нової військової лексики в сучасному медіапросторі); контекстуально-семантичного та функційного аналізів (для з'ясування комунікативно-прагматичних і стилістичних ознак військових номінацій); трансформаційного аналізу (для виявлення семантичної подібності та відмінності між значеннями описаних слів через особливості їхніх лексичних видозмін у комунікативних ситуаціях).

Результати дослідження та їх обговорення. Українські мовознавці (Г. Вусик, С. Гриценко, І. Козинець, Г. Наконечна, Н. Павлик, О. Павлова, Т. Чернишова) проаналізували функціонування військових одиниць у медіапросторі й дослідили процеси адаптації спеціалізованої лексики для широкої аудиторії, виявили особливості її трансформації, метафоризації та евфемізації в публічному дискурсі [1; 2; 5; 6; 7]. Проте вивчення військової лексики не одноразове завдання, а безперервний процес, необхідний для адаптації до мінливих реалій, забезпечення ефективної комунікації та збереження національної безпеки.

Активне обговорення російсько-української війни в медійному просторі призвело до появи й функціонування нової військової лексики, за допомогою якої журналісти описують реальність в Україні. З початком повномасштабного вторгнення російських військ на територію нашої держави українську мову поповнила значна кількість нових лексем, актуалізованих неологізмів та okazіоналізмів (*дрони, байрактари, джавеліни, кіборги,*

стінгери, хаймарси, бандеромобіль, орки), що систематично використовувані в медійному просторі.

Неологізми військової тематики позначають не лише спеціальну галузь людської діяльності (організація Збройних сил, оперативно-тактичне мистецтво, назви військової техніки), а і є чинником загального вживання й засобом соціально-мовленнєвої характеристики реальних подій.

Існують різні механізми, за допомогою яких військова лексика інтегрується в мову: цитування військовослужбовців та експертів, використання лексики в заголовках та анонсах, формування стійких словосполучень та фразеологізмів (наприклад, «*жести доброї волі*» – про відступ росіян, «*денацифікація*» – про цілі агресора). Соціальні мережі відіграють ключову роль у швидкому поширенні нової лексики, а відтак і в її подальшій інтеграції в традиційні медіа.

У сучасному мовному просторі спостерігаємо низку динамічних тенденцій функціонування військової лексики, що відображають зміни як в суспільно-політичному житті, так і в трансформації мови. Одна з ключових тенденцій – експансія військової термінології за межі власне військової сфери – виявляється в широкому використанні мілітарних понять у медіа, політичному дискурсі, повсякденному спілкуванні та навіть у художній літературі. Дібраний фактичний матеріал дав змогу виявити низку неологізмів-запозичень. Інновації військової лексики мають високий ступінь конотації новизни й приваблюють увагу читача, напр.: «*У Молдові в Оргіївському районі 3 грудня помітили уламки **безпілотної***» («Укрінформ», 03.12.2024); «*Українські війська застосували на цьому напрямку новий **безпілотної***» («УНІАН», 11.03.2025); «*Китайські вчені розробили новий тип бойового **безпілотної**, здатного швидко розділятися у повітрі на шість окремих **мінідронів**, створюючи раптовий тактичний удар по противнику*» («Укрінформ», 26.03.24).

У сучасній українській мові тенденція до інтернаціоналізації та глобалізації спричинила появу корпусу нових запозичень, переважно з англійської мови. Новітні лексичні надходження адаптувалися в українську мову та графічно і структурно збігаються з іншомовними прототипами: *снайпер* (sniper), *субмарина* (submarine), *авіатор* (aviator). У мові масмедіа активно вживані аббревіатурні запозичення, написання яких передають способом транслітерації (*АВАКС*, *Сі-Ес*, *Бі-Зет*), напр.: «*НАТО розмістить літаки спостереження Системи повітряного попередження і управління (**АВАКС**) в Бухаресті, Румунія*» («НАТО», 16.01.2023); «*Білий дім, за повідомленнями західних ЗМІ, стурбований можливим застосуванням Росією хімічної зброї **Бі-Зет** в Україні*» («BBC Україна», 28.11.2023).

У деяких випадках залишається латинське написання частини запозиченого слова (*супутники GPS*), напр.: «*Після цього Китай став третьою країною у світі, яка має власну незалежну глобальну навігаційну супутникову систему, разом із американськими **супутниками GPS***» («Укрінформ», 19.09.2024). Досить часто в сучасній публіцистиці використовують латинське написання цілого слова (*AWACS*, *BZ*, *GPS*, *CS*), що свідчить про щораз більшу тенденцію до термінологічної інтернаціоналізації, напр.: «*НАТО знову розгорнуло літаки **AWACS** у Польщі для відстеження ситуації в українському небі*» («Суспільне. Новини», 01.06.2024); «***GPS** були зняті через застереження урядів та виробників щодо зберігання технологій, оскільки є розуміння, що під час війни певні види озброєння можуть бути захоплені*» («УНІАН», 22.07.2022).

Між термінологією і загальноновживаною лексикою відбувається постійна взаємодія елементів, що спостерігаємо в процесах термінологізації та детермінологізації. Нові військові терміни з'являються внаслідок скорочення складних найменувань предметів або дій за принципом мовної економії. Зі складного словосполучення утворюється нова лексична одиниця – складноскорочене ініціальне слово, яке стилістично нейтральне, напр.: «*Німеччина має намір передати Україні чотири **РСЗВ** (реактивні системи*

залпового вогню) типу “Mars II” для відбиття російської агресії» («Укрінформ», 01.06.2024).

Детермінологізацією вважаємо набуття терміном додаткових значень унаслідок активного вживання в усному розмовному мовленні, де його часто використовують у не властивих контекстах. Погоджуємося з думкою Г.Наконечної про те, що детермінологізація – це втрата терміном своїх дефінітивних, системних характеристик і перехід до загальноновживаної лексики [5, с. 11]. У результаті проведених досліджень фіксуємо певну закономірність, згідно з якою чим більше інформаційно насичена референтна галузь знань, тим активнішою є терміносистема цієї галузі, що є причиною збільшення репрезентативності термінологічних одиниць відповідної сфери в засобах масової комунікації.

У прагненні викликати інтерес масового читача, автори ЗМІ вдаються до використання військових термінів, які детермінологізуються, виходячи за межі фахової сфери вживання та набуваючи додаткових переносних значень, водночас зберігаючи дефініції у вихідній терміносистемі. До екстралінгвальних чинників детермінологізації зараховуємо належність терміна до інформаційно-актуального поля (пов’язане з подіями, що мають резонанс у суспільстві) та визнання професійної лексичної одиниці ефективним засобом вираження.

Актуалізація одиниць військової терміносистеми без зміни значень трапляється у сфері публіцистики в тих випадках, коли намір автора полягає в констатації факту (балістичні ракети, дрони, атака), напр.: «Під час **атаки** були значно пошкоджені фасади офісної будівлі, а також автомобілі, припарковані поблизу» («Кореспондент», 06.04.2025); «У США відмовились підтверджувати інформацію про можливе постачання **балістичних ракет**» («Європейська правда», 09.08.2024); «Українські дрони, після того, як їх захоплюють російські окупанти, заражають системи ворога шкідливим програмним забезпеченням» («Кореспондент», 03.04.2025).

Одиниці військової лексичної системи набувають додаткових значень під час метафоризації, що дає змогу авторові домогтися необхідного емоційного навантаження, особливо в заголовкових комплексах, напр.: «Як Трамп **атакує** Світову організацію торгівлі і чи зможе вона встояти?» («Європейська правда», 06.05.2025); «Росія здійснює глобальний **наступ** на права людини – заявив Блінкен» («LB.ua», 22.05.2022); «Інформація як **поле бою**: чому треба підтримувати ЗМІ під час війни» («Галицький кореспондент», 03.04.2023); «Трамп почав торгівельну **війну** з усім світом з **атаки** на сусідів та Китай. Де буде наступний **фронт**?» («BBC NEWS Україна», 04.03.2025). Метафоричне перенесення автор використовує в прикладі: «Зараз у Верховній Раді України “**точаться бої**” навколо законопроєкту № 10037, який передбачає передачу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) військових з місцевих бюджетів до спеціального фонду державного бюджету» («Слобожанка», 26.09.2024), причому військовий термін позначений лапками.

Детермінологізована військова лексика використана в метафоричному значенні й у матеріалах спортивної тематики, напр.: «Англійські клуби **б’ються** за зірку Ліги І» («Футбольні трансфери», 28.03.2022); «Гравці Динамо сьогодні **б’ються** не за гроші, а за Україну» («Футбольний клуб», 14.08.2024). Іntenція авторів спрямована на агресивні дії футбольних команд, які намагаються здобути перемогу. Метафори містять детермінологізовані військові лексеми й дають змогу читачам-вболівальникам, любителям футболу відчувати напругу й конфронтацію – війну, битву між футбольними клубами не на полі, а в адміністративних справах, відображених журналістом у просторі масмедіа.

Тема постачання озброєння в Україну західними партнерами, широко висвітлювана засобами масової інформації, призвела до популяризації техномімів «Джавелін» (FGM-148 Javelin) – американський переносний протитанковий ракетний комплекс та «Стінгер» (FIM-92 Stinger) – американський переносний зенітно-ракетний комплекс. Наведемо приклади заголовків з аналізованими лексемами, що актуалізовані в медіапросторі: «Військові почали розбирати комплекси **Javelin** на запчастини: в чому причина?»

(«УНІАН», 18.09.2024); «Нідерланди відправлять в Україну зенітні ракети **Stinger**» («Кореспондент», 26.02.2023).

У заголовках засобів масової комунікації зазвичай уживають лише назви озброєння, що зумовлено властивою для заголовних комплексів мовною компресією, а в текстах статей, присвячених певним подіям, військові лексеми використані з пояснювальним коментарем, який розкриває семантику виразів для широкої аудиторії, напр.: «Своєю чергою у Міноборони України вважають, що ракети класу «земля-повітря» **Stinger** допоможуть їй військовим захистити країну від низьколітаючих російських вертольотів і безпілотників» («24 канал», 08.02.2023); «**Джавелін** – це переносний протитанковий ракетний комплекс (ПТРК) виробництва американських підприємств Raytheon та Lockheed Martin. Перший серійний ПТРК третього покоління, обладнаний прицілом» («Суспільне. Новини», 30.08.2024).

Однією з характерних ознак професійної мови військових є тенденція до використання різноманітних скорочень. Залученість суспільства до подій, пов'язаних з повномасштабним вторгненням, як наслідок, призводить до широкого вживання раніше відомих лише фахівцям військової сфери аббревіатур: «Виробник ракет для **NASAMS** планує відкрити компанію в Україні» («Укрінформ», 28.02.2025); «За даними джерел, пакет включатиме додаткові системи **HIMARS**, а також 155-мм і 105-мм артилерійські снаряди, які користуються високим попитом на полі бою в Україні» («Кореспондент», 23.05.2024).

Для будь-якого збройного конфлікту характерне активне функціонування військового жаргону, емоційно-оцінних номінацій етносів. Експресивні етноніми, або етнофолізми, імпліцитно виражають специфіку міжнаціональних відносин, адже в їхній внутрішній формі закладено стереотипні уявлення, які демонструють інтолерантність до носіїв іншої системи культурних цінностей. Низка чинників історичного, політичного, соціального, економічного характеру належать до ключових і спричиняють появу в мові етнофолізмів, оскільки будь-який конфлікт інтересів призводить до активізації «мови ворожнечі».

Закономірною тенденцією є функціонування в масмедійному просторі експресивних етнонімів та етнофолізмів ворогів, які активно поширюють засоби масової інформації в межах ведення інформаційно-психологічної війни: *колорадські жуки*, *колоради* (асоціації зовнішнього вигляду комахи з кольорами георгіївської стрічки), *рашисти*, *орки* (алюзія на вигаданих персонажів твору Дж. Толкієна «Володар перснів») та ін.

Висновки і перспективи. Проаналізувавши функціонування нової військової лексики в мові сучасної публіцистики, робимо висновки, що військова лексика нині актуалізована в мові масмедійного простору. Під час дослідження з'ясовано, що натеper простежено тенденцію до активного входження лексичних одиниць військової тематики в публікації, орієнтовані на широке коло читача. У функційному аспекті виявлено семантичні, стилістичні, емоційні, експресивні особливості та потенційні можливості нових військових лексем. Війна охопила всі сфери життя українського суспільства й активно впливає на основний засіб комунікації – мову. Зміни, що відбуваються в сучасній мові в період російсько-української війни, укотре підтверджують тяглість тенденції впливу соціальних чинників на лексичний склад і функціонування мови.

Проаналізувавши значення актуалізованих військових лексем, ми дійшли висновку, що їхнє використання пов'язане з інтенціями авторів надати своїм текстам особливої виразності через перенесення семантики воєнного терміна в іншу сферу вживання для передавання емоцій – злості, агресії, обурення, співчуття. У певних контекстах військові лексеми можуть набувати, окрім свого основного значення, також додаткових, зокрема й конотативних, наближених або, навпаки, віддалених від спеціального військового значення. Продовжуючи функціонувати у військовій галузі, лексема переходить в інші – економічну, політичну, спортивну тощо.

Перспективи вивчення військової лексики вбачаємо в продовженні фіксації й аналізу неологізмів для виявлення сучасних тенденцій та динамічного оновлення словникового складу мови.

Список використаної літератури

1. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 2 (32). С. 9–13.
2. Козинець І. Відображення війни у мові крізь призму неологізмів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61. С. 135–140.
3. Костусьяк Н., Навальна М. Російсько-українська війна в об'єктиві мови : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2025. 340 с.
4. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія. Кривий Ріг, 2016. 206 с.
5. Наконечна Г. Термінологізація і детермінологізація: ступінь опрацювання й вектори розвитку. *Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм*. Львів : Національний університет «Львівська політехніка». 2018. С. 11–37.
6. Павлик Н. В., Вусик Г. Л. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 52–57.
7. Павлова О. Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Проблеми української термінології. 2008. № 620. С. 49–54.
8. Ченишова Т. О. Розвиток української військової лексики в період російсько-української війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. Т. 35 (74) № 3 2024. Ч. 1. С. 31–37.
9. Яценко Н. О. Формування назв військового одягу в українській мові : монографія. Київ, 2009. 179 с.
10. Navalna M., Kostusiak N., Levchenko T., Oleksenko V., Shyts A., Popkova O. Extra-Linguistic Factors and Tendencies of Activation of Military Vocabulary in Ukrainian Mass Media. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2022. Vol. 12. Issue 1, spec. issue XXV. P. 184–189. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120125/papers/A_33.pdf.

References

1. Hrytsenko, S. (2022). Movni innovatsii rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku [Linguistic innovations of the Russian-Ukrainian war of 2022]. In: *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv], 2(32), 9–13 (in Ukr.).
2. Kozynets, I. (2023). Vidobrazhennia viiny u movi kriz pryзму neolohizmiv [Reflection of war in language through the prism of neologisms]. In: *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues in the humanities], (61), 135–140 (in Ukr.).
3. Kostusiak, N., & Navalna, M. (2025). Rosiisko-ukrainska viina v obiektyvi movy [The Russian-Ukrainian war in the lens of language]: monograph. Lutsk: Vezha-Druk, 340 (in Ukr.).
4. Lytovchenko, I. (2016). Dynamichni protsesy u viiskovii leksytsi ukrainskoi movy (nazvy zbroi, amunitsii, sporud) [Dynamic processes in the military vocabulary of the Ukrainian language (names of weapons, ammunition, structures)]: monohrafiia. Kryvyi Rih, 206 (in Ukr.).
5. Nakonechna, H. (2018). Terminolohizatsiia i determinolohizatsiia: stupin opratsiuvannia y vektory rozvytku. [Terminologization and de-terminologization: Degree of elaboration and vectors of development]. In: *Teoriia termina: konkretyzatsiia leksyko-semantichnykh paradyhm* [Term theory: concretization of lexical-semantic paradigms]. Lviv: Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnik», 11–37 (in Ukr.).
6. Pavlyk, N. V. & Vusyk, H. L. (2022). Neolohizmy yak movne vidobrazhennia rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku [Neologisms as a linguistic reflection of the Russian-Ukrainian war of 2022]. In: *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], 23 (1), 52–57 (in Ukr.).
7. Pavlova, O. (2008). Terminy, profesionalizmy i nomenklturni znaky (do problemy klasyfikatsii spetsialnoi leksyky) [Terms, professionalisms, and nomenclature signs (on the problem of classifying special vocabulary)]. In: *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik»*. Serii: Problemy ukrainskoi terminolohii [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Problems of Ukrainian Terminology], (620), 49–54 (in Ukr.).
8. Chenyshova, T. O. (2024). Rozvytok ukrainskoi viiskovoi leksyky v period rosiisko-ukrainskoi viiny. [Development of Ukrainian military vocabulary during the Russian-Ukrainian war]. In: *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka [Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism], 35 (74), 3, 31–37 (in Ukr.).
9. Yatsenko, N. O. (2009). Formuvannia nazv viiskovoho odiahu v ukrainskii movi [Formation of Military Clothing Names in the Ukrainian Language]: monohrafiia. Kyiv, 2009, 179 (in Ukr.).

10. Navalna, M., Kostusiak, N., Levchenko, T., Oleksenko, V., Shyts, A., & Popkova, O. (2022). Extra-Linguistic Factors and Tendencies of Activation of Military Vocabulary in Ukrainian Mass Media. In: *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 12, 1 (spec. issue XXV), 184–189. Available at: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120125/papers/A_33.pdf (in Ukr.).

CURRENT TRENDS IN THE FUNCTIONING OF MILITARY VOCABULARY IN THE LANGUAGE OF UKRAINIAN MASS MEDIA

*Tetyana Levchenko, Doctor of Philology, Professor at the Department of Ukrainian Linguistics
and Teaching Methods, Hryhorii Skovoroda University of Pereiaslav
(Pereyaslav, Ukraine)*

e-mail: levchenko5020@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4275-7701>

Abstract. Introduction. *The article states that the coverage of the Russian-Ukrainian war saturates the texts of the mass media with new lexical items, the analysis of which allows us to draw conclusions about the impact of the armed conflict on the modern Ukrainian language; it is noted that the tendency to replenish the modern Ukrainian language with new military lexical items has always been relevant, but during the years of the Russian-Ukrainian confrontation, the volume of innovations and the speed of their penetration into the language have increased significantly due to new lexical formations. The emergence of a significant number of neologisms encourages linguists to record, describe and analyze new linguistic realities.*

The purpose of the article is to analyze the peculiarities of the functioning of new military vocabulary in the language of modern mass media.

Research methods – achievement of the goal has led to the use of the following methods: descriptive (for analysis and interpretation of the selected factual material, identification of trends in the development of new military vocabulary in the modern media space); contextual-semantic and functional analyses (to clarify the communicative-pragmatic and stylistic features of military nominations); transformational analysis (to identify semantic similarities and differences between the meanings of the described words due to the peculiarities of their lexical modifications in communicative situations).

The main results of the study. An attempt has been made to analyze the changes in the lexical system of the modern Ukrainian language that occur under the influence of a number of extra- and intralinguistic factors; trends in changes in the lexical system have been generalized; it has been established that the course of the war affects the vocabulary of the modern Ukrainian language, which is constantly changing; it is noted that the language of the modern mass media space is characterized by the activation of military vocabulary, the introduction of new military lexemes into its texts, the development of the semantics of words and phrases, the actualization of the vocabulary of the Second World War, as well as the introduction of military slang lexemes into the texts of mass communication; it has been established that most military lexemes are borrowed from sources of international terminology, which reflects the sustainable development and improvement of military science, weapons and military equipment; borrowings, calques and abbreviations from English prevail in the military sphere of the Ukrainian language. It is substantiated that military vocabulary is assimilated into the texts of sports and political discourse, which will help to reveal and clarify the problems of the development of the modern Ukrainian language under the influence of social factors.

Scientific novelty of the research results. The functioning of new military lexemes is analyzed in the context of a number of external and internal factors; natural trends in the use of lecture innovations in the military sphere are revealed; patterns of use of military vocabulary in new social conditions are identified.

Conclusions and specific proposals of the author. It has been established that the active functioning of military vocabulary in the language of the modern media space is associated with changes in social, geopolitical, economic, and cultural life, which testifies to the active influence of extra-linguistic factors. New military lexemes are heterogeneous in their structure, semantics, stylistic features, and are subject to constant modifications.

We see the prospects for research in the identification of thematic groups of military vocabulary in the language of Ukrainian mass media.

Key words: military vocabulary, current linguistic trends, extralinguistic factors, abbreviations, borrowings, transformations, language of mass communication.

Надійшла до редакції: 26.02.2025

Прийнято до друку: 01.04.2025